

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de meralar, tarımsal üretimin ve hayvancılığın sürdürülebilirliği açısından stratejik öneme sahip doğal kaynaklardır. Ancak son yıllarda meraların amaç dışı kullanımı, imara açılması, madencilik ve sanayi faaliyetlerine tahsisi gibi nedenlerle bu alanlar ciddi ölçüde azalmıştır. Bu durum hem hayvancılığın gerilemesine hem de kırsal ekonominin zayıflamasına yol açmaktadır. 4342 sayılı Mera Kanunu, meraların korunması, geliştirilmesi ve verimli şekilde kullanılması amacıyla çıkarılmış olmasına rağmen, uygulamada çeşitli aksaklıkların yaşandığı görülmektedir. Denetim eksiklikleri, tahsis süreçlerindeki belirsizlikler ve mevzuatın yerel yönetimlerce farklı yorumlanması, kanunun amacına ulaşmasını güçleştirmektedir.

Öte yandan, 6360 sayılı Büyükşehir Yasası ile köylerin mahalle statüsüne dönüştürülmesi; kırsal alanlardaki idari, ekonomik ve sosyal yapıyı önemli ölçüde değiştirmiştir. Söz konusu dönüşüm ile birlikte kırsal alanlarda bulunan Hazine arazilerinin satış bedelleri; şehir merkezlerindeki rayiç bedeller esas alınarak belirlenmeye başlanmıştır. Bu durum köylü vatandaşlarımız açısından ciddi mağduriyetler doğurmuştur. Artan bedeller köylüyü toprağından uzaklaştırmış; bu arazileri dışarıdan gelen yatırımcıların kolayca satın alabildiği bir meta hâline getirmiştir. Bu da üretimin azalmasına ve kırsal nüfusun köylerinden kopmasına yol açmıştır.

Tüm bu nedenlerle; meraların korunması, tarım ve hayvancılığın yeniden güçlendirilmesi, kırsal alanlardaki mülkiyet ve gelir adaletinin sağlanması amacıyla yaşanan sorunların bütüncül bir yaklaşımla incelenmesi ve kalıcı çözüm önerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, ortaya çıkan mağduriyetlerin araştırılması ve yukarıda belirtilen sorunların giderilmesine yönelik adil çözüm önerilerinin hazırlanması için Anayasa’nın 98’inci maddesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

Yüksel ARSLAN

Ankara Milletvekili

GEREKÇE

Türk milletinin binlerce yıllık kültürel hafızasında “mera” yalnızca bir otlak alanı değil, devlet düzeninin, toplumsal adaletin ve ortak yaşam bilincinin sembolü olmuştur. Selçuklu’dan Osmanlı’ya, Osmanlı’dan Cumhuriyet’e uzanan tarihsel süreçte meralar, “kamu malı” sayılmış; mülkiyeti devlete, kullanımı ise millete bırakılmıştır. 1858 tarihli Arazi Kanunnamesi, meraları devlet mülkiyetinde ve halkın ortak yararına tahsis edilmiş “metruk araziler” arasında tanımlamış; Cumhuriyet’in ilk yıllarında yürürlüğe giren Arazi ve Ziraat Kanunları da bu anlayışı sürdürmüştür. Ancak son yıllarda bu kadim hukuk ve kültür mirası ciddi biçimde zedelenmiş, meraların hem hukuki hem de fiilî varlığı büyük tehdit altına girmiştir.

Günümüzde Türkiye genelinde yüz binlerce hektarlık mera alanı, madencilik, enerji, turizm ve imar faaliyetleri gerekçesiyle amaç dışı kullanıma, tahsis veya kiralama uygulamalarına konu edilmektedir. Oysa 4342 sayılı Mera Kanunu meraların amacı dışında kullanılmasını açık biçimde yasaklamaktadır. Ne var ki uygulamada bu hükümlerin etkin biçimde denetlenememesi, “kamu yararı” kavramının geniş ve keyfi biçimde yorumlanması, meraların hızla elden çıkmasına yol açmaktadır. Mevzuattaki tanım ve yetki karmaşası, özellikle İl Tarım Müdürlükleri, Milli Emlak ve belediyeler arasındaki koordinasyon eksikliği, meraların korunmasında ciddi boşluklar yaratmakta; bu durum yalnızca çevresel değil, aynı zamanda hukuk devleti ilkesi bakımından da önemli bir zafiyet oluşturmaktadır.

Nitekim Temmuz 2025’te Ankara’nın Ayaş ilçesi Gökler Köyü’nde 350 dönümlük meranın 49 yıllığına kiralanmak istenmesi üzerine köylülerin gösterdiği tepki ve bu kararın geri çekilmesi, benzer şekilde ülkenin dört bir yanında meralarını savunan vatandaşların yürüttüğü hukuk mücadeleleri, mevcut sistemin denetim eksikliğini açık biçimde ortaya koymaktadır. Bu olaylar, toplumun geniş kesimlerinde derin bir adalet duygusu ve mülkiyet hakkı tartışması yaratmaktadır. Meralar; toprağın dinlenmesini, su döngüsünün korunmasını ve biyolojik çeşitliliğin devamını sağlayan doğal ekosistemlerdir. Mera vasfının kaybolması toprak erozyonunu artırmakta, su kaynaklarını azaltmakta, iklim değişikliğine karşı doğal direnci zayıflatmaktadır. Bu nedenle meraların korunması yalnızca bir tarım politikası değil, aynı zamanda bir çevre politikası ve gelecek kuşaklara karşı bir sorumluluktur.

Köylü vatandaşlarımızın yaşadığı mağduriyetler; ne yazık ki bununla da sınırlı değildir. Bilindiği üzere 6360 sayılı Büyükşehir Yasası sonrasında köylerin mahalleye dönüştürülmesiyle, kırsal alanlarda bulunan Hazine arazilerinin satış bedelleri şehir merkezlerindeki rayiç bedeller esas alınarak belirlenmeye başlanmıştır. Bu uygulama, köylü vatandaşlarımızın kendi köylerindeki Hazine arazilerini satın alma imkânını ortadan kaldırmış; tarımsal üretimi, hayvancılığı ve kırsal sosyolojiyi derinden etkilemiştir. Oysa geçmişte Milli Emlak birimleri, bu tür satışlarda köy rayiç bedellerini esas alarak vatandaş lehine bir uygulama yürütmekteydi. Bugün ise artan bedeller nedeniyle köylüler kendi topraklarını alamazken, söz konusu araziler dışarıdan gelen yatırımcılar tarafından satın alınır hale gelmiştir. Bu da üretimin azalmasına ve kırsal nüfusun köylerinden kopmasına yol açmıştır.

Köylerde ortalama yaşın 60'a yaklaşması, genç nüfusun üretimden uzaklaşması, köy meydanlarının sessizleşmesi yaşanan sorunların en somut göstergeleridir. Üretimin azalması, hayvancılığın gerilemesi ve gıda güvenliğinin zayıflaması kırsal sürdürülebilirliğe aykırı bir tablo ortaya koymaktadır.

Tüm bu sorunların giderilmesi için; Mera Kanunu'nun uygulamadaki aksaklıklarının tespiti, mera vasfı değiştirilen alanların istatistiksel olarak ortaya konulması, 6360 sayılı Büyükşehir Yasası'nın köy ekonomisine ve sosyal yapıya etkilerinin incelenmesi, hazine arazilerinin satışında rayiç bedel politikalarının yeniden düzenlenmesi, kırsal alanlarda genç nüfusu üretime teşvik edecek destek modellerinin geliştirilmesi ve mera tahsis-kiralama süreçlerinde şeffaflık ile denetimin güçlendirilmesi elzemdir.

Dolayısıyla yukarıda belirtilen hususların bütün yönleriyle araştırılması ve kalıcı çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98. Maddesi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

Milletvekili	Seçim Bölgesi	İmza
Burhanettin Keenoz	Mersin	B. Keenoz
Yavuz Aydın	Trabzon	Y. Aydın
Selâuk Tilkıoğlu.	Bursa	S. Tilkıoğlu
Selcen Tozcu	Tekirdağ	S. Tozcu
Ayyüce	Türker Tar.	A. Tar.
Ömer KARAYAS	AYDIN	Ö. Karayaz
Hüsmen KIRKPINAR	İZMİR	H. Kırkpınar
Burak AKBURAK	İstanbul	B. Akburak
A. Serik GİRKİN	Hatay	A. Gırkın
Mehmet Mustafa GÜRBAN	Gaziantep	M. Gürbân
Haka Şeref oğlu	Ordu	H. Şeref oğlu
Erhan USTA	Samsun	E. Usta
M. Cihan PAŞAĞI	İSTANBUL	M. Cihan Paşagı
Rıdvan LİZ	Gonaklık	R. Liz
Hasan TARTAR	Bursa	H. Tartar
Senol SUNAT	Manisa	S. Sunat
Ahmet Ercel FAKİBAK	Ankara	A. Fakıbak
Lütfullah KAYAL	Yozgat	L. Kayal
İsmail TÖRKER	Kocaeli	I. Törker
Turan YALDIR	Aksaray	T. Yaldir
Metin ERGUN	Muğla	M. Ergun